

Over het voeren van Griffelboeken, groot denken en klein beginnen

In september organiseerde het Landelijk Netwerk Taal een netwerkdag over lezen. Een dag vol inspiratie en inzichten rondom leesonderwijs. Heb je het gemist? Geen nood! We verzamelden de krenten uit de pap voor je: de mooiste uitspraken en inzichten.

Joanneke Prenger is leerplanontwikkelaar Taal in het basisonderwijs bij SLO en coördineert samen met de stuurgroep de activiteiten van het Landelijk Netwerk Taal.

“Hier heeft u uw badge en de conferentiemap, veel plezier vandaag!” Noa en Daphne, studenten van de Marnix Academie, assisteren vandaag Lucy Bessler, al jaren de drijvende kracht achter de netwerkdagen. De drie staan

stralend achter de balie. Straks hebben ze tijd om zelf een aantal lezingen te volgen, maar nu is het tijd om alle 220 leraren, taalcoördinatoren en – specialisten, en bibliotheekmedewerkers welkom te heten.

Klein beginnen, groots denken

We hebben het allemaal druk. Hoe pas je in je toch al volle programma extra aandacht voor lezen in? Iris Vansteelandt, - onderzoeker aan de AP Hogeschool Antwerpen en de Universiteit Gent - vertelt in haar plenaire lezing hoe je dat aan kunt pakken: “Zorg voor een leesbeleid met doelen op kortere en langere termijn. Beleef en vier met elkaar succeservaringen. Juich voor jezelf en voor je team. En doe dat bij elke stap opnieuw.” Om tot een schoolbeleid te komen waardoor leerlingen

Deel met elkaar hoe leuk poëzie en lezen is!

graag, goed en betrokken lezen, moet je groot denken, maar oog houden voor de kleine momenten. "Maak bijvoorbeeld een bak met lootjes met daarop de namen van de kinderen. Laat elk kind een lootje trekken en laat ze voor die leerling een gedicht zoeken dat bij hem of haar past. Vraag om dat gedicht te vatten in iets eetbaars: een appel, een gebakje, een spekje. Maak een buffet van alle meegebrachte etenswaren: een eetbuffet rondom poëzie. Dat zijn feestmomenten waarop je samen van lezen en lekkers geniet."

Duik de tekst in!

Dat ook Donald Ducks heel bruikbaar zijn voor een uitdagende en rijke leesles laten de leraren van basisschool De Regenboog zien in hun drukbezochte workshop. De meeste kinderen zijn dol op Duckjes, maar vaak worden die maar vluchtig gelezen. "Toch kun je zelfs een strip van De Zwarte Jongens prima gebruiken om leerlingen te stimuleren teksten verdiepend te lezen", zegt Mariëlle Smulders, terwijl ze aan iedereen de strip uitdeelt. "Jullie krijgen zo van mijn collega's Diana en Tessa post-its in drie kleuren. Probeer eens vragen te verzinnen die passen bij de drie Close Reading sessies. En denk aan de Waar Blijkt Dat Uit-jes!", geeft Mariëlle nog als aanwijzing mee. "Stel alleen vragen die echt uit de tekst zijn af te leiden."

Al gauw verschijnen de eerste post-its op de

flipover. Bij sessie 1 (globaal begrip) worden vragen geplakt als 'wie zijn de hoofdpersonen?' en 'wat maken ze mee?'. Bij sessie 2 (inzoomen) 'Wat betekent 'draaideurcriminelen?' of 'maniakken?'. En 'Hoe kun je aan de vorm van de tekstwolkjes zien wat de functie of emotie van de tekst is?' En voor sessie 3 (diep begrip) 'Wie veranderen van humeur tijdens het verhaal?' of 'Kun je het verhaal in drie regels samenvatten?'. Met dit soort vragen stimuleer je leerlingen dieper in de tekst te duiken, zelfs in een strip!

Voer ze kinderboeken

"50% van de leraren baseert zich bij de keuze van boeken op de informatie die ze van leerlingen krijgen. Dat moet u even tot u door laten dringen." Bas Maliëpaard - recensent jeugdliteratuur Trouw- is aan het begin van zijn plenaire lezing flink aan het mopperen. "Ik houd er straks mee op hoor, beloofd. Maar ik verbaas me oprecht over het feit dat leraren in de klas boeken voorlezen die bij kinderen uitermate populair zijn. Waarom? Toen ik van mijn kinderen goede eters wilde maken, adviseerde een kok die ik interviewde om te beginnen met gepureerde groene asperges. Zoete banaan eten ze vanzelf wel, zei hij. Zo werkt het ook bij het prikkelen van leerlingen voor goede boeken: voer ze goed geschreven boeken met een diepere laag, de snelle series pakken ze zelf wel". De bomvolle zaal knikt instemmend.

Het Landelijk Netwerk Taal

landelijk
netwerk
taal

Lijkt het je ook leuk om een netwerkdag te bezoeken en collega's te ontmoeten? Het Landelijk Netwerk Taal (LNT) organiseert drie netwerkdagen per jaar rondom actuele thema's uit het taalonderwijs.

Het LNT is een netwerk van zo'n 1200 taalcoördinatoren, taalspecialisten en andere geïnteresseerden in taal in het basisonderwijs. Het netwerk wordt gecoördineerd vanuit SLO en richt zich op thema's uit de driehoek wetenschap, beleid en praktijk op het gebied van taalonderwijs op de basisschool. Naast de netwerkdagen organiseert het LNT ook kleinschalige themasessies. Deze gaan over specifieke onderwerpen in het taalonderwijs: deelnemers gaan er in gesprek of fungeren als klankbord en geven hun mening over actuele ontwikkelingen zoals Curriculum.nu of recente onderzoeksrapportages. Schrijf je in voor de digitale nieuwsbrief via lnl@slo.nl en blijf op de hoogte van het laatste nieuws.

Ook Noa en Daphne luisteren naar Bas Maliepaard. "Dit is echt zo interessant allemaal. Ik snap niet dat er niet meer PABO-studenten zijn, die moeten dit allemaal weten!". Ze lopen snel naar de balie waar de Utrechtse Kinderboekhandel de titels die Maliepaard zojuist heeft aangeraden in hoge stapels klaar heeft liggen. Van *De Zweetvoetenman*, tot *Een indiaan als jij en ik*. De boekentips van Bas vallen goed: aan het eind van de dag is de tafel zo goed als leeg.

Zorg voor een klitteband-effect!

Met deze uitspraak wijst Eveline Wouters in haar workshop op het belang van langere tijd rondom een thema werken. "Als je zorgt dat je lessen op elkaar aansluiten door thematisch te werken, bouw je een kennis- en ervaringsbasis voor taalbegrip en taalproductie op waaraan nieuwe kennis kan blijven plakken. Ik noem dat het klitteband-effect". Een thema waar je langere tijd met leerlingen over aan de slag kunt, is bijvoorbeeld het thema 'Dit gebruiken we nog een keer!', met onderwerpen als recyclen, kleding, voedsel. "Een goed thema kun je vanuit verschillende perspectieven benaderen, komt terug in het leven van de kinderen, herbergt een dilemma in zich en stimuleert het hogere orde denken van leerlingen. Dit thema heeft dat allemaal in zich en is daarmee rijker dan het traditionele thema 'herfst', dat je hier overigens prima bij kunt integreren."

Lees meerdere boeken binnen een thema

Erna van Koeven benadrukt in haar lezing het belang van thematisch werken voor het opbouwen van een rijke taalbasis. "Je verrijkt het mentale netwerk van leerlingen door langere tijd meerdere boeken te lezen binnen een thema. We noemen dat narrow reading. Langere tijd lezen rondom hetzelfde thema geeft kinderen de kans kennis over de context op te bouwen. Zo hebben ze tijd om informatie op te slaan: ze moeten erover kunnen nadenken." Fictie en verhalende non-fictie lenen zich hier het beste voor. Bij zakelijke non-fictie bestaat toch het gevaar dat kinderen skimmend gaan lezen. "Geef ze dus boeken waarin ze doorlezen, goede boeken met rijke teksten. En laat ze die gerust mee naar huis nemen!"

Betekenisvolle teksten in groep 3

In de hele basisschool is het werken met thema's en teksten belangrijk, ook in groep 3 en 4. Linda Willemsen merkte dat na het aanvankelijke plezier in het leren lezen, de leesmotivatie in de tweede helft van groep 3 al aan het wegzakken was. Om die te behouden, ook tijdens het leren lezen, begon ze met informatieteksten te werken. "In groep 4 woordrijtjes blijven lezen, daarvan zakt het plezier in lezen enorm!" Daarom ging ze op zoek naar een manier om leerlingen ook in groep 3-4 betrokken te houden bij het lezen. Ze begon met het maken en zoeken van eenvoudige informatieve teksten die pasten bij het thema dat centraal stond in de klas. Teksten die gebruikt werden voor het leren lezen, maar ook als bron van kennis. Dat is betekenisvoller dan rijtjes of sommige avi-boekjes!

Welke lezers heb je in de klas?

De ontvangsthuis van Congrescentrum Domstad is inmiddels volgelopen met druk pratende en lachende leraren. Het is niet moeilijk om studenten Noa en Daphne te vinden in de menigte. Ze hebben net aan iedereen de waaiers met leestypetjes van Leesbevordering in de klas uitgedeeld: via een QR-code krijg je boekentips die passen bij een bepaald type leerling. Leuk om morgen in de klas meteen te proberen! "Het was zo bijzonder vandaag," vertelt Noa. "Ik voelde me echt een collega in plaats van een student. Ik heb zoveel ideeën gekregen." "Zijn er nog meer van dit soort netwerkdagen?", vraagt Daphne, "dan zijn we er graag weer bij!"

+ Verder lezen?

- Op de website van het LNT is het verslag van de dag te downloaden met daarin de linkjes naar de presentaties van de sprekers: <https://slo.nl/vakportalen/nederlands/landelijk-netwerk/>